

Dat brein weet wat!

Door: Marianne van Duuren

Indianen zeggen: 'Vertel me en ik zal vergeten, laat me zien en ik zal herinneren, betrek me en ik zal begrijpen.'

Wat verschijnt er de laatste tijd toch veel op het gebied van 'het brein'! Toch hadden de indianen lang geleden al inzichten die toentertijd nog niet te verklaren waren.

We leren steeds meer over het brein en dat zien we terug in een steeds grotere stroom van presentaties, artikelen en boeken. De eerste boeken die mijn aandacht hierop vestigen zijn: *Het Puberbrein* uit 2009 van Huub Nelis & Yvonne van Sark. Gevolgd door *Het puberende brein* van Eveline Crone in 2010 waaraan ruim aandacht is besteed in de media. Dan het boek *Brein@work; breinkennis voor organisaties*, waaraan ik in deze recensie aandacht besteed. Vervolgens kocht ik twee weken geleden het boek *Elles en het verbreinen* van Jelle Jolles dat op 17 september 2010 uitkwam en last but not least verscheen op 7 september jl het boek van Betsy van der Grift: *Kinderkoppie; hoe een rijke leeromgeving bijdraagt aan de ontwikkeling van het kindbrein*.

Hoe meer er bekend wordt rondom het brein en de kennis van het brein, hoe minder we blijken te weten. En wat de wetenschap al wel weet, weten de mensen die het voor hun vak zouden moeten weten vaak nog niet. En dan denk ik bijvoorbeeld aan de pedagogisch medewerkers die bezig zijn met ontwikkelingsstimulering van

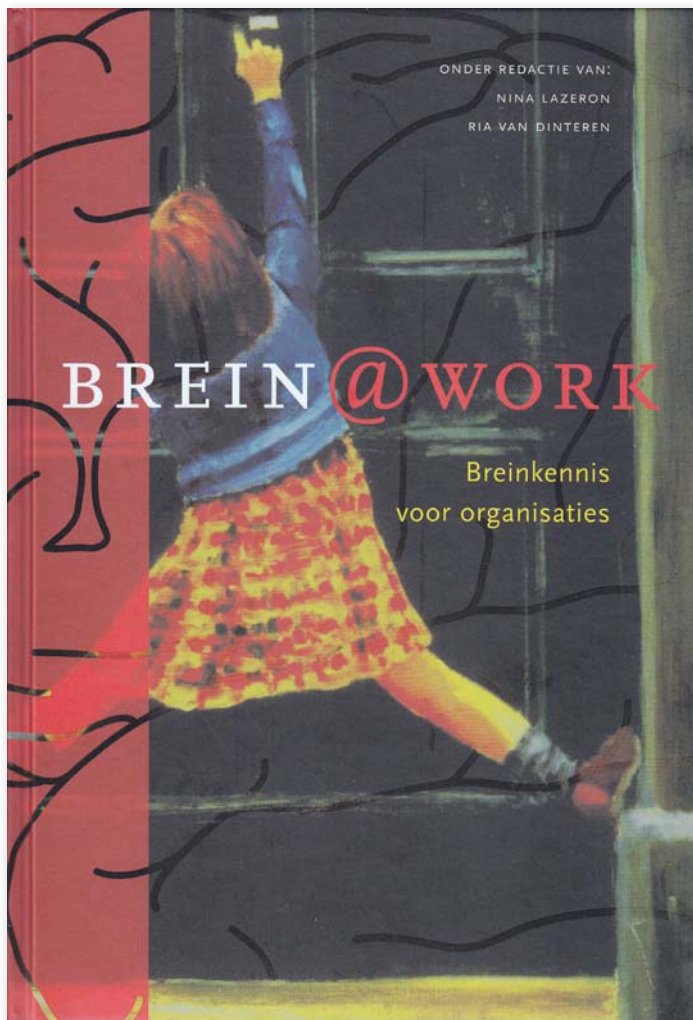
jonge kinderen of aan managers die veranderingen entameren en begeleiden.

Brein@work

Is het boekje *Kinderkoppie* een must-have voor managers (en pm'ers) in de kinderopvang, het boek *Brein@work* is een aanrader voor leidinggevenden in het algemeen, maar wel voor leidinggevenden met een uitgesproken wens om zich in dit onderwerp te verdiepen.

We hoeven (hopen we) leidinggevenden niet te vertellen dat hun belangrijkste taak bestaat uit coachen, begeleiden en aansturen van medewerkers. Medewerkers meenemen in veranderprocessen en mensen helpen om hun werk steeds beter te doen. Ofwel veranderen, leren, ontwikkelen. Daarvoor is het vanzelfsprekend van belang dat we 'een beetje weten hoe mensen in elkaar zitten'. Hoe leren mensen? Hoe leren de generaties X en Y? Hoe veranderen mensen, hoe willen mensen veranderen? Hoe kunnen mensen hun kwaliteiten volledig benutten en hun talenten ontwikkelen ten behoeve van de organisatie en uiteraard ten behoeve van zichzelf? Ofwel, hoe leren mensen en hoe kunnen organisaties een lerende omgeving aanbieden? Of misschien zelfs, hoe worden we een lerende organisatie?

Net zoals pedagogisch medewerkers en hun leidinggevenden meer moeten weten over de ontwikkeling van het brein van het

kind en om voorwaarden te kunnen scheppen voor ontwikkelingsgericht werken in de vorm van het aanbieden van een rijke leeromgeving. Zo zullen leidinggevenden moeten weten hoe het met hun eigen brein is gesteld en met dat van hun medewerkers om ook voor medewerkers de omgeving en mogelijkheid te bieden te leren en te ontwikkelen.

'Teaching without an awareness of how the brain learns is like designing a glove with no sense of what a hand looks like.'

Leslie Hart

Hoe ons brein werkt? Daarover werd zo'n tien jaar geleden gedacht dat je hersenen na je geboorte nog een tijdje rijpen, maar dat er daarna alleen nog

maar cellen afsterven en dat er niets meer bijkomt. Sinds kort weten we dat het brein plastisch is, en dat alle ervaringen die je opdoet leiden tot verandering in het brein en daarmee veranderingen in het gedrag. De vragen waar breinonderzoek antwoord op wil geven, gaan over onszelf. Wat zijn onze mogelijkheden? Hoe krijgen we invloed op onszelf, op ons lot, op onze omgeving door gebruik te maken van deze kennis? Voor deskundigen op gebied van gedrag en gedragsveranderingen, en daarmee dus ook voor opleiders, trainers, managers en iedereen die invloed uit wil oefenen in werksituaties, is dit een belangrijke vraag: hoe kunnen we deze kennis inzetten bij het vormgeven van leerprocessen in organisaties? Iedereen kent wel die oudere

Van brede school tot integraal kindcentrum?

De nieuwste loot aan de stam der brede scholen is het integraal kindcentrum (ikc). Wat icc's gemeen hebben, is dat men samen én complementair wil werken om alle kinderen en jongeren betere ontwikkelingskansen te geven. Deze bundel

artikelen biedt u kennis over het icc/de brede school vanuit praktisch, beleid en theorie. De auteurs vergaarden hun kennis als medewerker van het Nederlands Jeugdinstituut, de Algemene Vereniging voor Schoolleiders, het Landelijk Steunpunt Brede Scholen en het schoolbestuur INOS uit Breda. Het boek is bestemd voor wie die op enigerlei wijze betrokken is bij de ontwikkeling van icc's.

Van brede school tot integraal kindcentrum? | Marja Valkestijn, Pieter Paul Bakker en Yvonne van Westering (Nji) | SWP Uitgeverij | 2010 | ISBN: 978 90 8560 057 2 | Prijs: € 16,50.

werknemer die na 20 jaar trouwe dienst op cursus of training moet en zegt: 'Het heeft geen zin om me nog iets te leren, zo ben ik nu eenmaal.' De nieuwe neurologische inzichten geven hem ongelijk. Zolang je leeft, kan iedere beweging, iedere actie en iedere gedachte een verandering in de verbanden tussen de zenuwcellen van de hersenen tot stand brengen en daarmee het gedrag veranderen. Of mensen dat nu willen of niet.

De inhoud van het boek

In dit boek wordt de werking van het brein, de kennis daarvan, gekoppeld met het aanleren van gedrag en kennis. Het boek geeft informatie rond acht thema's. In die thema's staan wetenschappelijke artikelen en praktijkgerichte artikelen bij elkaar. Ieder thema start met een wetenschappelijk verhaal over het brein en dat stuk wordt steeds gevolgd door een aantal toepassingen.

Enkele van die thema's zijn: het brein en leren, het plastische brein, stress en emoties (en de invloed daarvan op het brein). Activeren van talent, leerprincipes en leersituaties zijn nog twee voorbeelden.

Afhankelijk van je belangstelling kunnen thema's geheel afzonderlijk van elkaar worden gelezen. De beide redacteuren hebben ervoor gekozen om opleiders en trainers te vragen hun technieken te relateren aan breinonderzoek. Hierdoor is een zichtbare aansluiting tussen wetenschap en praktijk gelegd. Het kan niet anders dan dat dat ef-

fect zal hebben op de relatie tussen ontwikkelen, leren en werken. Ik vind het een boek met aannames en inzichten – zoals de 'onverklaarde' inzichten van indianen – die hun grond in de wetenschap gevonden hebben, met nieuwe inzichten en vernieuwende perspectieven. Het is niet makkelijk geschreven en door de vele verschillende auteurs niet altijd even prettig consequent en consistent. Niettemin is het een waardevol boek waar je met enig beleid mooie stukken uit kunt halen. Welgekozen onderdelen zijn goed te gebruiken voor bijvoorbeeld bespreking tijdens intervisie of themabijeenkomsten en daarmee bruikbaar voor managers in hun eigen leer- en ontwikkelproces.

Wanneer we over wat meer toegankelijke brein-kennis willen beschikken dan zijn de boeken van Jelle Jolles, Eveline Crone en Betsy van der Grift mogelijk meer voor de hand liggend. De link naar de alledaagse praktijk wordt echter wel vanuit veel verschillende perspectieven gelegd. Heel aardig zijn ook de breinmythes en quizvragen die aan het begin van ieder thema worden gesteld.

Brein@work; Breinkennis voor organisaties | Onder redactie van Nina Lazeron en Ria van Dinteren | 2010 | Springer uitgeverij BV | ISBN: 978 903 137 81 59 | Prijs: € 45,00.

Marianne van Duuren, Maatschap van Duuren, van Zuylen & partners. W: dzmaatschap.nl.

Het integraal kindcentrum

Het integraal kindcentrum is een verkenning naar een nieuwe organisatie voor kinderen van 0-12 jaar. Steeds meer peuterspeelzalen, kinderopvangorganisaties en scholen werken samen op één locatie. Soms gaat dat goed, soms kan het beter. Schoolbesturen en kinderopvangorganisaties zijn op zoek naar manieren om de organisatie van voorzieningen voor kinderen van 0-12 jaar beter te laten functioneren.

Het boek is het resultaat van de klankbordgroep integraal kindcentrum. Na het netwerk en de multifunctionele accommodatie wordt het integraal kindcentrum gezien als de brede school 3.0. Het is een stip aan de horizon. De vraag die de klankbordgroep zich stelde, was: hoe kunnen we een voorziening creëren waar peuterspeelzaal, kinderopvang en onderwijs (0-12 jaar) zo integraal mogelijk samenwerken, met zo min mogelijk institutionele belemmeringen? Betrokken schoolbesturen, kinderopvangorganisaties en adviseurs (pioniers in de ontwikkeling van een integraal aanbod en integrale voorzieningen) kwamen bijeen en hebben de verschillende aspecten van het integraal kindcentrum gewogen. De inzet was om de belemmeringen op te sporen die de ontwikkeling van een integraal kindcentrum in de weg staan. De klankbordgroep is ondersteund door Sardes. De verkenning betreft onder andere: financierings- en huisvestingsvraagstukken, personeelsbeleid en juridische vormgeving van operationele samenwerking, management en leiderschap, pedagogische visie en dagindelingen.

Op weg naar het integraal kindcentrum | Frank Studulski | SWP Uitgeverij | 2010 | ISBN: 978 90 8850 156 2 | Prijs: € 24,50.

